



DİL HARİTASI PROJESİ

DERSİM BULGULARI

Dersim Bulguları

Kurdish Studies Center (KSC) tarafından Friedrich Ebert Stiftung Türkiye (FES) desteği ve Rawest Araştırma işbirliği ile hazırlanan Dil Haritası Projesi'nin Dersim ayağında rastlanan bulgular bu belgede özetlenmiştir. 14-21 Ağustos 2024 tarihleri arasında Dersim'de 718 kişilik örnekleme yapılan araştırmada katılımcıların demografik bilgileri, ana dillerini bilme-kullanma düzeyleri ve ana dile dair taleplerine ilaveten katılımcıların ideolojik eğilimleri de kaydedilmiştir. Bulgular aşağıda başlıklar halinde sıralanmaktadır.

A- DEMOGRAFİ

1. Merkez-Kırsal Dağılımı:

Anket katılımcılarının %48.7'si kentsel, %51.3'ü kırsal alanlarda yaşamaktadır. Bu, kentsel ve kırsal nüfus arasında neredeyse eşit bir dağılım olduğunu göstermektedir. TÜİK'in 2022 yılı Kent-Kır Nüfus İstatistikleri verilerine göre kırsal nüfus bakımından Dersim, Türkiye ortalamasından farklı olarak (17.2), kırsal nüfusun ağırlıklı olduğu illerden biri olarak gözlenmiştir. Bu açıdan katılımcıların merkez-kırsal dağılımı Dersim nüfusunu yansıtmaktadır.

Merkez-Kırsal	%
Merkez	48.7
Kırsal	51.3

2. Yaş Grubu Dağılımı:

Katılımcıların yaş dağılımı şu şekildedir: %21.7'si 18-29 yaş arası, %34.4'ü 30-49 yaş arası ve %43.8'i ise 50 yaş ve üzeridir. 50 yaş üstü grubunun en büyük payı (%43.8) oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş dağılımı TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2023 verilerini yansıtmaktadır.

Yaş Grubu	%
18-29	21.7
30-49	34.4
50+	43.8

3. Cinsiyet Dağılımı:

Ankete katılanların %48.5'i kadın, %51.5'i erkektir. Cinsiyet dağılımı neredeyse eşittir.

Cinsiyet	%
Kadın	48.5
Erkek	51.5

4. Etnik Grup:

Katılımcıların %33.3'ünün Kurmanç, %66.7'sinin ise Zaza olduğu kaydedilmiştir. Örneklemimiz içinde Zaza kimliğine sahip katılımcılar, Kurmanç kimliğine sahip katılımcıların neredeyse iki katıdır.

Etnik Grup	%
Kurmanç	33.3
Zaza	66.7

5. Medeni Durum:

Katılımcıların %57.6'sı evli, %9.8'i boşanmış/eşi vefat etmiş ve %32.6'sı bekar/hiç evlenmemiştir. Evlilerin önemli bir çoğunluğu (%57.6) oluşturduğu görülmektedir.

Medeni Durum	%
Evli	57.6
Boşanmış/eşi vefat etmiş	9.8
Hiç evlenmemiş/bekar	32.6

6. Çocuk Durumu:

Evlenmiş katılımcıların büyük çoğunluğu (%89.1) çocuk sahibiyken, %10.9'unun çocuğu bulunmamaktadır.

Çocuk durumu	%
Var	89.1
Yok	10.9

7. Çalışma Durumu:

Katılımcıların çalışma durumları çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların bir çeyreğini ev hanımları oluşturmaktadır. Tam zamanlı bir işte çalışanların oranı yüzde 22.3 olarak kaydedilmiş, işsizlik ise yüzde 15.5 seviyesinde saptanmıştır. Diğer kategoriler daha düşük oranlarda temsil edilmiştir.

Çalışma Durumu	%
Emekli	12.6
Ev hanımı	25.2
Öğrenci	6.2
İşsiz	15.5
Yarı zamanlı	5.6
Tam zamanlı	22.3
Esnaf	8.0
Nitelikli meslek	4.5

8. Eğitim Düzeyi (Dörtlü Ölçek):

Katılımcıların eğitim seviyeleri şöyle dağılmıştır: %6.2 öğrenci, %41.9 lise altı, %24.8 lise ve %27 lise üstü. Katılımcıların eğitim düzeyine göre dağılımında da TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri-2023 verilerindeki 15 yaş ve üzeri nüfusun illere göre bitirilen eğitim düzeyi tablosu ile paralellikle olduğu gözlenmektedir. Buna göre lise altı eğitim düzeyler arasında en yoğun rastlanmakta (%41.9), onu lise ve üstü okullardan mezun olanlar (%24.8) takip etmektedir.

Eğitim Düzeyi	%
Öğrenci	6.2
Lise altı	41.9
Lise	24.8
Lise üstü	27

B- İDEOLOJİK EĞİMLER

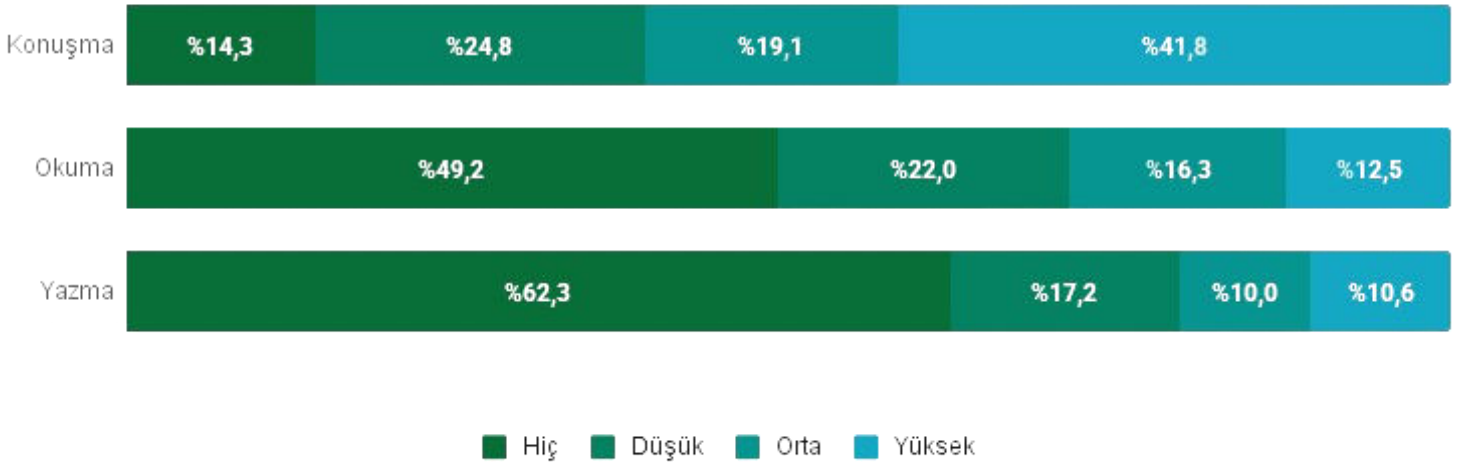
Bu tablo, katılımcıların Kürt milliyetçiliği, Atatürkçülük ve muhafazakarlık düzeylerini göstermektedir. Kürt milliyetçiliği düzeyi düşük olanlar katılımcıların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır, katılımcılar arasında orta ve yüksek düzey Kürt milliyetçiliği ise yüzde 44.7 olarak kaydedilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmının (%72.9) muhafazakarlığı düşük düzeydedir. En büyük yüksek düzeyde ifade edilen eğilimin Atatürkçülük olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 36.6'sı yüksek düzeyde Atatürkçü olduklarını ifade etmiştir.

EĞİLİM	Düşük	Orta	Yüksek
Kürt Milliyetçiliği	55.3	19.4	25.3
Atatürkçülük	43.1	20.2	36.6
Muhafazakarlık	72.9	16.1	10.9

C- DİL BİLME VE KULLANMA

1. Ana Dil Becerileri (Konuşma, Okuma, Yazma):

Bu tablo, katılımcıların ana dillerinde konuşma, okuma ve yazma becerilerini göstermektedir. Konuşma, okuma ve yazma gibi dil becerilerini hiç bilmeyenlerle düşük, orta ve yüksek düzeyde bilenler tabloda belirtilmiştir. Konuşmada hiç, düşük, orta ve yüksek seviyeler sırasıyla %14.3, %24.8, %19.1 ve %41.8'dir. Okuma becerilerinde ise bu oranlar %49.2, %22.0, %16.3 ve %12.5'tir. Yazma becerilerinde ise oranlar %62.3, %17.2, %10.0 ve %10.6'dır. Katılımcıların ana dillerinde okuma yazma becerilerinin konuşma becerilerine göre çok daha düşük olduğu gözlenmiştir. Okuma ve yazmada, "hiç" ve "düşük" seviyelerdeki oranlar, konuşmada ise "yüksek" beceri seviyesindeki oran dikkat çekicidir.



2. Çocukların Ana Dil Konuşma Düzeyleri:

Çocukların ana dili konuşma düzeyleri ebeveynler tarafından değerlendirildiğinde "Hiç" seviyesi %46.1, "düşük" %26.5, "orta" %10.0 ve "yüksek" %17.4 oranındadır. Önceki tabloda katılımcıların %14.3'ü kendi konuşma becerilerini "Hiç" seviyesinde kaydetmişken, bu tabloda çocuklar için bu oranın % 46.1 olması dikkat çekicidir.

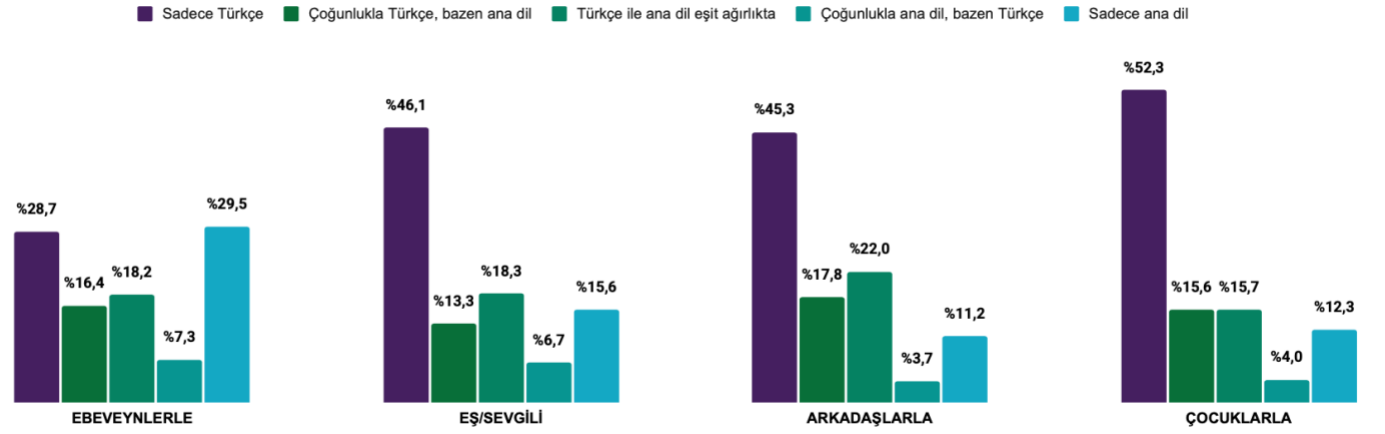
Çocukların ana dil konuşma düzeyi

%

Hiç	46.1
Düşük	26.5
Orta	10.0
Yüksek	17.4

3. Dil Kullanım Alanları (Aile, Partner, Arkadaşlar, Çocuklar):

Bu tablo, farklı sosyal bağlamlarda (aile, eş/sevgili, arkadaşlar, çocuklar) Türkçe ve ana dil kullanım oranlarını göstermektedir. Ayrıntılı oranlar tabloda verilmiştir. Genel olarak Türkçe kullanımının baskın olduğu, ancak ana dil kullanımının da önemli bir oranda bulunduğu görülmektedir.



D- TALEPLER VE UYGULAMALAR

1. Okullarda Eğitim Dili:

Katılımcıların çok büyük bir kısmı ana dilin eğitimde bir şekilde öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bunlar arasında en yaygın görüş eğitimin iki dilli olması gerektiği yönündedir (%40.0). Bunun hemen arkasında, katılımcıların yüzde 36.1'i ise Türkçe eğitim dilinin yanında ana dilin okullarda ders olarak öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir.

- Eğitim dili sadece ana dil olmalı
- Eğitim iki dilli olmalı, hem Türkçe hem de ana dilde eğitim verilmeli
- Eğitim dili Türkçe olmalı, ana dil okulda ayrıca öğretilmeli
- Eğitim dili Türkçe olmalı, okulda ana dili öğretmeye de gerek yok



2. Resmi Dil:

Katılımcılar, Zazaların/Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgelerde resmi dilin ne olması gerektiği konusunda çeşitli görüşlere sahiptir. "Resmi dil Türkçe olmalı ama Zazaca/Kürtçe de hizmet verilebilmeli" diyenlerin oranı %36.9, "Resmi dil iki tane olmalı, Türkçe ve Zazaca/Kürtçe" diyenlerin oranı %28.8, "Resmi dil sadece Türkçe olmalı" diyenlerin oranı %21.4 ve "Resmi dil sadece Zazaca/Kürtçe olmalı" diyenlerin oranı %12.8'dir. Türkçe'nin resmi dil olarak kalması ancak Zazaca/Kürtçe de hizmet verilmesi önerisi en fazla desteği almıştır.

- Resmi dil sadece Türkçe olmalı
- Resmi dil sadece Zazaca/Kürtçe olmalı.
- Resmi dil Türkçe olmalı ama Zazaca/Kürtçe de hizmet verilebilmeli
- Resmi dil iki tane olmalı, Türkçe ve Zazaca/Kürtçe.



3. Kurmancî/Zazakî Seçmeli Dersler:

Okullarda Kurmanç/Zazaca ders uygulaması konusunda katılımcıların farkındalık ve bilgi düzeyleri tabloda belirtilmiştir. "Okullarda Kurmancî/Zazakî ders uygulaması yok" diyenlerin oranı %30.4, "Okulda Kurmancî/Zazakî ders olup olmadığını bilmiyorum" diyenlerin oranı %35.8 ve "Ortaokulda isteyen öğrenciler haftada 2 saat Kurmancî/Zazakî dersini seçebilir" diyenlerin oranı %33.8'dir. Uygulamanın olmadığı veya bilinmediği yönünde yanıtların yüksek olduğu görülmektedir.

- Okullarda Kurmancî/Zazakî ders uygulaması yok.
- Okulda Kurmancî/Zazakî ders olup olmadığını bilmiyorum.
- Ortaokulda isteyen öğrenciler haftada 2 saat Kurmancî/Zazakî dersini seçebilir.



4. Zarok TV İzleme Alışkanlıkları:

Katılımcıların Kürtçe yayın yapan çocuk kanalı Zarok TV'yi izleme alışkanlıkları incelenmiştir. "Sık İzleyen"lerin oranı %4.8, "Nadir İzleyen"lerin oranı %13.0 ve "İzlemeyen"lerin oranı %30.5'tir. Katılımcıların büyük bir kısmının Zarok TV'yi hiç izlemediği görülmektedir.

- Sık izleyen
- Nadir İzleyen
- İzlemeyen
- Bilmeyen

